

MAAELUMINISTEERIUM

Põllumajanduse ja kalanduse arengukava 2030

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Illar Lemetti, Maaeluministeeriumi kantsler
Tartumaa Põllumeeste Liidu üldkogu
16.06.2018

Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030 (PõKa)

Vabariigi Valitsus

KORRALDUS 10. august 2017 nr 234

1. Kiita heaks ettepanek koostada
„Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna
arengukava aastani 2030“ (edaspidi
arengukava).

PõKa koostamise vajadus

- Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava koostamine on osa kogu riigi strateegilise juhtimise korrastamisest, mille tulemusel kaetakse kõik tulemusvaldkonnad strateegiliste arengudokumentidega
- Ühise visiooni ja eesmärkide sõnastamine põllumajanduse, kalanduse ja maaelu valdkondadele.

Tegevuspõhine eelarvestamine;

ÜPP ja EMKF planeerimise alus.

RES tulemusvaldkonnad

Perepoliitika

Riigi rahandus

Ettevõtlus, innovatsioon

Transport

Infoühiskond

Riigivalitsemine

Regionaalareng ja maaelu

Julgeolek ja riigikaitse

Välis- ja Euroopa Liidu poliitika

Energeetika

Tööturg

Sotsiaalne kaitse

Õiguskord

Tervis

Siseturvalisus

Teadus

Haridus

Kultuur

Sport

Eesti keel ja eestlus

Kodakondsuspoliitika ja lõimumine

Keskkond

Põllumajandus ja kalandus

Kodanikuühiskonna arendamine

PõKa ajaraam

PõKa avaüritus – 28. veebruar 2018

Töörühmade läbiviimine – märtsist juunini: hetkeolukord, eesmärgid ja mõõdikud, sekkumine, tulevikukirjeldus

Esmase tervikteksti valmimine juuli alguseks

Järgneb kirjalik arvamuste esitamine

Septembris viimased töörühmad tervikteksti ja selle paranduste arutamiseks

Seejärel tervikteksti algne versioon juhtrühma kooskõlastamiseks

Paralleelselt alustame programmide koostamisega

Ettepanekud mõjude hindamisest (KSH, sotsiaalmajanduslik jm)

Tervikteksti lõppversioon – 2019. a kevad

Arengukava ametlikule kooskõlastusringile ja VV-le kinnitamiseks esitamine – juuni 2019 (pärast KSH aruande valmimist)

PõKa visioon

**Eesti toit on hinnatud ja
maal on hea elada**

EESMÄRGIPUU

VISIOON

EESTI TOIT ON HINNATUD JA MAAL ON HEA ELADA

VISIOONIEESMÄRGID

1. Elu- ja ettevõtluskeskkond maal on atraktiivne

2. Eesti põllumajandus- ja kalandussektori ettevõtted on edukad

3. Eesti keskkond on hoitud

4. Eesti toit ja kohalik tooraine on ohutu, kvaliteetne ja kättesaadav

5. Eesti elanikud teevad teadlikke ja kohalikku tootjat toetavaid valikuid

ALAEESMÄRGID

SAMMAS I
Tark, säästlik ja ohutu põllumajandus

SAMMAS II
Kestlik toidutootmine ja maaelu

SAMMAS III
Kestlik kalandus

MEETMED

KESKKOND	TAIMETERVIS, LOOMADE TERVIS JA HEAOLU	TOIDU-OHUTUS	HARIDUS, TEADUS, TEADMUS-SIIRE JA INNOVAT-SIOON
----------	---------------------------------------	--------------	---

KVALI-TEETSED SIENDID PÕLLUMAJANDUSES	PÕLLUMAJAN-DUSSAADUSTE TOOTMINE, VÄÄRINDAMINE, TURUSTAMINE	MAA- JA RANNA-PIIR-KONNA ARENG
---------------------------------------	--	--------------------------------

KESTLIK KALANDUS

PÕLLUMAJANDUSE JA KALANDUSE VALDKONNA ARENGUKAVA AASTANI 2030

Horisontaalne teema - keskkond

Ühiskond eeldab põllu- ja kalamajandussektorilt avalike ressursside säästvat kasutamist ja avalike hüvede pakkumist

Võib prognoosida, et vastavad ühiskondlikud ootused on kasvamas

Kuna vabatahtlike keskkonnategevuste kaudu avalike hüvede pakkumine võib kaasa tuua lühiajalise konkurentsivõime languse, peaks olema tagatud süsteem tegevuste kompenseerimiseks

Siiski aitab ressursside säästlik kasutamine ja avalike hüvede pakkumine pikemas plaanis põllu- ja kalamajandussektori konkurentsivõimele kaasa, sh läbi positiivse kuvandi

Kirjeldatud ühiskondlikke ootusi ja nende arengut võetakse arvesse kõigi PõKa eesmärkide ja meetmete sõnastamisel

Keskkond - hetkeolukorrad ja arenguootused (töörühm)

VALDKOND	Hinnang hetkeolukorrale (viie palli skaalal)	Oodatud olukord aastal 2030 (viie palli skaalal)	Muutus
Maastike mosaiiksus	3,6	4,3	0,8
Pinnavesi	3,0	4,1	1,1
Põhjavesi	3,5	4,2	0,7
Välisõhk	3,7	4,4	0,6
Põllumajandusmaa- ja põllumullad	3,4	4,2	0,8
Elurikkus (liigid ja elupaigad)	3,4	4,1	0,7
Põllu- ja kalamajandusest tulenevad inim- ja loomatervist mõjutavad ohud	3,5	4,1	0,6
Kliimamuutused	3,5	3,8	0,3
Kalavarud	3,2	3,9	0,7

Keskkond – mida parandada?

- Täppisviljeluse ja integreeritud taimekaitse levik
- Teadlikkuse tõstmine keskkonnasõbralikust majandamisest
- Mahepõllumajanduse levik
- Enam investeringuid sõnnikumajanduse tehnoloogiatesse (hoidlad ja põllutehnika)
- Keskkonnasõbralik maaparandus
- Poollooduslike koosluste majandamine ja taastamine

Horisontaalne teema - eksport

Tugevused (S):

- ressursside olemasolu
- sektori paindlikkus
- toodangu kõrge kvaliteet
- eksporti toetav kuvand
- ligipääs EL ühisturule

Nõrkused (W):

- napp turujõud
- väärindamata toodete väljavedu
- riigi, Eesti toidu ja ettevõtete vähene tuntus ning ühtse kuvandi puudumine
- kontrollsüsteemi vähene võimekus
- tootearendajate ja -arendusoskuste nappus

Võimalused (O):

- nõudluse globaalne kasv
- kasvav tähelepanu toidu kvaliteedile ja tootmisviisidele
- Eesti eristuv kuvand
- koostöö
- avatus innovatsioonile ja digivõimekus

Ohud (T):

- karmistuvad impordinõuded
- valitsuse poliitikate, ennekõike maksupoliitika ebastabiilsus
- konkurentriikide suuremad toetused sektorile
- loomataudide ja taimehaiguste levik
- toidupettuste mõju Eesti toidu kuvandile

I sammas

Tark, säästlik ja ohutu põllumajandus

- Keskkond
- Taimetervis, loomade tervis ja heaolu
- Toiduohutus
- Haridus, teadus, teadmussiire ja innovatsioon

Meede 1.1 Keskkond: eesmärgid ja mõõdikud

Põllumajandustootmise negatiivne mõju kliimale ja õhukvaliteedile on vähenenud

- Kasvuhoonegaaside heide põllumajandustoodangu ühiku kohta
- Põllumajandusmaa orgaanilise süsiniku varu muldades
- Põllumajandussektori ammoniaagi heitkogus

Säilinud on põllumajandusmaa elurikkus ja maastiku mitmekesisus/mosaiiksus ning tagatud on loodushüvede/ökosüsteemi teenuste toimimine

- Maastikuindeks (maastikuelementide arv/pindala põllumassiividel)
- Põllulindude indeks
- Kimalaste/tolmeldajate mitmekesisuse indeks
- Mulla (mikro- ja makro)elustik (rasvhapete määramine)

Meede 1.1 Keskkond: eesmärgid ja moodsikud

Väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise negatiivne mõju keskkonnale on vähene

Toitainete bilanss
Integreeritud taimekaitse (ITK) kasutamine
N ja P sisaldus pinnavees
N sisaldus põhjavees

Meede 1.1: keskkond - sekkumised tulevikus

- Taimekaitsevahendite jääkide ja toitainete seire ja järelevalve tihendamine/tõhustamine/järjepidevamaks muutmine
- Laiapõhjalised keskkonnale suunatud meetmed – toitainete, taimekaitsevahenditega, kliimaga ning maastike mosaiiksuse ja elurikkusega seotud eesmärkide saavutamisel on oluline, et sekkumised hõlmaks võimalikult suurt osa põllumajandusmaast, kas riigi või regiooni tasandil
- Kliimaeesmärkidega seotud investeeringute tähtsustamine
- Mahepõllumajanduse tähtsustamine
- Ökoloogilise intensiivistumise põhimõtete järgimise soodustamine (k.a ringmajanduspõhimõtted põllumajanduses)
- Pinna- ja põhjavett säästvate põllumajanduspraktikate leviku soodustamine
- Riigi poolt valitud põllumajanduspoliitika meetmed ei tohi vähendada põllumajandusmaastike elurikkust.

Meede 1.2 Taimetervis, loomade tervis ja heaolu: eesmärgid ja moodsikud

Eesti on vaba ohtlikest taimekahjustajatest

- Puhangute arv
- Ohtlikust kahjustajast tingitud rahvusvaheliste kauplemisspiirangute arv
- Territooriumi osakaal, mis on kaetud taimekahjustajate seiretega

Loomade tervise ja heaolu tase riigis on kõrge

- Taudide arv, millest tulenevad rahvusvahelised kaubanduspiirangud
- Kohustuslikult teavitamisele kuuluvate taudide esinemise arv
- Ravimite kasutamise tase võrreldes EL keskmisega
- Loomatervise ja loomaheaolu baromeeter

Meede 1.2: Taimetervis, loomadeervis ja heaolu – sekkumised tulevikus

- Taimetervist reguleeriva õigusruumi ajakohastamine (tootja vastutus, avalikkuse teadlikkuse tõstmine ja taimetervise olukorrast teavitamine, riigi taimetervise olukorra hindamise kohustus).
- Taimekahjustajate vastaste kontrolli- ja tõrjemeetmete tagamine
- Taimekahjustajatega seotud riskide juhtimise kava koostamine ning kohustuslik taimekahjustajate seirete teostamine
- Loomade tervist ja heaolu reguleeriva õigusruumi ajakohastamine (põllumajandustootja vastutus, karja tervise regulaarse veterinaarse hindamise kohustus, paindlikkus väikeettevõtetele, siseriiklike heaolureeglite ülevaatamine)
- Eriti ohtlike tõrjutavate loomataudide seire, ennetus- ja tõrjemeetmete tagamine (sigade aafrika katk, linnugriip, suu- ja sõrataud jt)
- Siseriiklikud loomade heaolu reeglid, järelvalve tõhustamine
- Mikroobide resistentsuse (AMR) riikliku programmi rakendamine loomatervise valdkonnas.
- Vabatahtlike kõrgemate loomatervise ja heaolustandardite rakendamine (ettevõtte kvaliteediskeemid, majanduslikult oluliste loomataudide tõrjeprogrammid, karjaterviseprogrammid, ohtlike taimekahjustajate tõrjemeetmed, loomade heaolu märgistus tootel jms).
- Karjatervise ja heaolu taseme tõstmine teadusloome ja teadmussiirde kaudu.

Meede 1.3 Toiduohutus: eesmärgid ja mõõdikud

Tarbija teadlikkus toiduohutusest on kõrge ja tehtud valikud on tervist toetavad

- Tarbijate teadlikkuse baromeeter

Eestis toodetud ja tarbitav toit on ohutu

- Toiduohutuse baromeeter

Meede 1.3: toiduohutus – sekkumised tulevikus

- Õigusruumi ajakohastamine ja täiendamine;
- Süsteemne riskipõhine järelevalve – efektiivsus, laborite võimekus, uute riskidega toimetulek, rikkumiste korral rakendavate meetmete tõhusus. Ekspordivõimekuse suurendamiseks viib riik ellu sihtkohariikide poolt nõutavaid täiendavaid tegevusi.
- Rahvusvaheliste organisatsioonide töös osalemine
- Toiduohutuse riskidest teavitamine. Tarbija ja teatud sihtrühmade toiduteadlikkuse tõstmine.
- Tarbija tervist toetavaid valikuid suunav vabatahtlik märgisüsteem ja teavitussüsteem käitleja toiduohutuse olukorrast.
- Vabatahtlikud kvaliteedisüsteemid.

Meede 1.4 - Haridus, teadus, teadmussiire ja innovatsioon

II samm

Kestlik toidutootmine ja maaelu

- Kvaliteetsed sisendid põllumajanduses
- Põllumajandussaaduste tootmine, väärimine ja turustamine
- Maa- ja rannapiirkonna areng

Meede 2.1 Kvaliteetsed sisendid põllumajanduses

Meetme ulatus:

- Põllumajandusmaa ja muld kui ressurss
- Maaparandus
- Taimne paljundusmaterjal ja sordikaitse
- Tõuaretus ja geneetilised ressursid

Hõlmab valdkondi, mis aitavad tagada tulemusi meetmes 2.2

Meede 2.1 Kvaliteetsed sisendid põllumajanduses: eesmärgid ja mõõdikud

Põllumajandusmaa võimaldab mitmekesist põllumajandustootmist

- Kasutuses oleva põllumajandusmaa pindala (ha) ↑ (mõõdukalt)
- Riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude pikkus (km aastas) ↑
- Alla optimumi P ja K sisaldusega muldade ning happeliste (pH<5,6) põllumuldade osatähtsus põllumajandusmaast (%) ↓

Taimse paljundusmaterjali valik on mitmekesine, kvaliteetne ja tarbija nõudlust arvestav

- Eestis toodetud sertifitseeritud seemne Eestis kasutamise osakaal (%) ↑
- (Sordilehes registreeritud) Eestis aretatud sortide arv ↑-->

Tõuaretusega on tagatud Eesti oludesse sobivad tõud

- Puhtatõuliste tõuraamatu põhiosas olevate loomade arv ↑
- Jõudluskontrollis osalevate loomade arvu osakaal loomade arvust kokku (liigiti, %) ↑
- Kohalike ohustatud tõugu loomade arv (tõuti) ↑ / =

Meede 2.1 Kvaliteetsed sisendid põllumajanduses: sekkumist vajavad olulisemad kitsaskohad

- Ekstreemsed ilmstikunähtused ja haigused – kliimamuutuste mõju
- Maa läheb põllumajanduslikust kasutusest taastumatult välja (hooned, teed, metsastumine)
- Põllumuldade viljakus ja hapestumine
- Rendimaade suur osakaal
- Riigisisesele väga ebaühtlane maakasutuse ja loomakasvatuse intensiivsus
- Maaparandusinvesteeringute maht
- Sertifitseeritud seemne ja seemnekartuli kasutamise madal osakaal
- Sobivate sortide pakkumine
- Segatootmise säilitamine
- Sööda kvaliteet
- Ohustatud tõud

Meede 2.1: Kvaliteetsed sisendid põllumajanduses – sekkumised tulevikus

- Tarneahel hakkab peale juba sisenditest – hoida tervikvaadet!
- Väärtuslikele põllumajandusmaadele ja mullale seada kaitsepiirangud ning planeeringutes nendega arvestada, rakendada keskkonnahoidlikke tootmisviise
- Maaparandussüsteemide korrastamiseks vaja riigipoolne sekkumine
- Sordiaretusega luua ja propageerida Eesti oludesse sobivaid sorte, sh söödakultuuride sorte. Arvestada põllumehet ja tarbija vajadust
- Loomakasvatustes propageerida Eestisse sobivaid tõuge, sh kohalikke ohustatud tõuge. Ohustatud tõugude pidamine on pigem hobi- ja nišitegevus ning vajaks seetõttu senisest läbimõeldumat toetamist
- Välja tuleb töötada loomade geneetilise ressursi säilitamise programm ja luua (ohustatud tõugude) geenipank

Meede 2.2 Põllumajandussaaduste tootmine, väärindamine ja turustamine

- Meetme ulatus:
- põllumajandus- ja toiduainesektori jätkusuutlik areng
- toidutarneaahela toimimine
- turu- ja tootmisriskidega toimetulek
- põllumajandussaaduste väärindamine ja toidukaupade turustamine

Meede 2.2 Põllumajandussaaduste tootmine, väärindamine ja turustamine: eesmärgid ja mõõdikud

Eesti põllumajandus- ja toiduainesektor on konkurentsivõimeline nii sise- kui välisurul

- Tootmisteguritulu, lisandväärtus hõivatu kohta ↑
- Toiduainetööstuse ettevõtete suurusklasside osakaal kogu ettevõtete arvus ↑
- Põllumajandusmaa ja loomadega majapidamiste struktuur (sh vanuseline struktuur) =
- Töödeldud toodete osakaal Eesti põllumajandussaaduste ja toidukaupade ekspordis ↑
- Avatud turgude arv ↑
- Uute stabiilsete ekspordi sihtturgude arv ↑
- Põllumajandussaaduste ja toidukaupade ekspordi maht, sh mahetoodete ekspordimaht ↑

Toidutarneahel on tasakaalus

- Tarneahela poolt loodav lisandväärtus suhtena ettevõtlussektori lisandväärtusesse =
- Ühistu poolt teenitud müügitulu liikme kohta ↑
- Ühistutesse koondunud põllumajandustootjate arv ↑
- Ühistute loodud lisandväärtuse osakaal põllumajandussektori loodud lisandväärtuses ↑
- Peamiste toidukaupade hinnamarginaalide jagunemine (tootja-töötleva-jaekaubanduse) ↑

Tarbijad eelistavad ja tarbivad eestimaist toitu

- Osakaal Eesti tarbijatest, kes eelistavad osta kodumaist toitu ↑
- Kodumaiste toodete osakaal jaekaupluste sortimendis (sh käibemaht, tootegruppide jaotus) ↑
- Tarbijate osakaal, kes tarbivad mahetoitu regulaarselt (kord nädalas) ↑

Meede 2.2 Põllumajandussaadusete tootmine, väärindamine, turustamine: sekkumist vajavad olulisemad kitsaskohad

- Madal tootlikkus, ka madal mahetootmises
- Toodangu madal lisandväärtus kogu tarneahelas
- Sissetulekute kõikumine hindade tõttu – riskijuhtimine
- Koostöösutlikkus on madal, ebapiisav ühistegevus
- Noori on sektoris liialt vähe
- Investeeringute tase (eriti keskkonnahoius ja innovatsioonis) kogu tarneahelas ning juurdepääs kapitalile
- Tööjõupuudus
- Tööstuste madal konkurentsivõime
- Mahetöötlemisvõimekuse vähesus
- Eksportturgude vähesus ning koostöö puudulikkus sinna jõudmisel
- Meie kuvand turgudel
- Ebaausad kauplemistavad ja turujõu ebaühtlus
- Eesti toidu eelistamine nooremates tarbijagruppides
- Kodumaise sortimendi kättesaadavuse parandamine
- Selgem märgistamine

Meede 2.2: Põllumajandussaadusete tootmine, väärindamine, turustamine - sekkumised tulevikus

- Põllumajandus- ja toiduainesektori konkurentsivõime suurendamiseks;
- ÜPP toetusmeetmete jätkumine ja parem suunamine sihtrühmadele/valdkondadele;
- teadus- ja arenduskoostöö soodustamine keskkonnahoidlike tehnoloogiate rakendamiseks ja kõrgema lisandväärtusega toodete arendamiseks;
- uuenduslike lahenduste rakendamise toetamine (digitaliseerimine, automatiseerimine);
- ühistegevuse ja koostöö soodustamine;
- teadlikkuse suurendamine riskijuhtimise vajalikkusest ja riskijuhtimismeetmete rakendamise soodustamine;
- ekspordi toetavate meetmetega jätkamine;
- Eesti toidu kuvandi järjepidev kinnistamine nii sise- kui ka välisurul.

Meede 2.3 Maa- ja rannapiirkonna areng

Meetme ulatus:

- kestliku maa- ja rannapiirkonna tagamine
- maa- ja rannapiirkondade sotsiaalmajandusliku olukorra edendamine
- piirkondade ja kogukondade potentsiaali tugevdamine ja rakendamine

Meede 2.3 Maa- ja rannapiirkonna areng: eesmärgid ja mõõdikud

Maapiirkonna elanikkond on aktiivne ja elujõuline

- Maapiirkonnas elavate noorte vanuses 21–40 osatähtsus sama vanusegrupi noorte üldarvus = / ↑
- Suhtelise vaesuse määr maapiirkonnas (ÜPP mõõdik) ↓
- Maapiirkonna elanike vanuses 20–64 tööhõive määr (ÜPP mõõdik) =

Maapiirkonnas on elanikkonda toetav kasvava lisandväärtusega mitmekesine ettevõtlus

- Maapiirkonna SKP elaniku kohta (ÜPP mõõdik) ↑
- Maapiirkonna ettevõtlusstruktuur (pigem detailsem kui sektori tase). Trend: mitmekesine
- maapiirkonnas töötavate inimeste arv ja osatähtsus koguhõives osalejates põhitöökoha asukoha alusel. ↑

Meede 2.3: Maa- ja rannapiirkondade areng: sekkumist vajavad olulisemad kitsaskohad

- Aktiivsete ja ettevõtlusvõimega inimeste vähesus, oskuste nappus
- Noored ei jää ega tule maale (elukeskkonna ja eluaseme kontekstis)
- Puudulik vajadustele vastavate ja kvaliteetsete teenuste kättesaadavus
- Kohaliku elu ja vajaduste arvestamine seadusloomes
- Piirkondlikult ebaühtlane võimekus kogukondlike tegevuste ja teenuste pakkumisel ja arendamiseks

Meede 2.3: Maa- ja rannapiirkondade areng – põhilised sekkumistegevused

- Positiivse maaelu kuvandi loomine
- Elu- ja ettevõtluskeskkonna terviklik areng, sh maapiirkonda elama asumist soodustavad tegevused ning noortele suunatud tegevuste edendamine
- Koostöö tugevdamine teiste ministriumitega maapiirkonna arendamisel, sh maaeluga arvestamine kõigis poliitikavaldkondades (*rural proofing*)
- Kohalikele kogukondadele suurema otsustusõiguse andmine ka muudes poliitikates
- Kohalike kogukondade rolli suurendamine teenuste osutamisel
- Maaettevõtluse mitmekesistamine ja biomajanduse edendamine
- Koostöö, ühistegevuse, võrgustike ja ühisinvesteeringute soodustamine
- Uute digitaalsete tehnoloogiate kasutusele võtmise soodustamine
- Ettevõtete toetamise asemel senisest enam ettevõtetele erinevate teenuste pakkumine (koolitused, nõustamine, mentorlus)
- Senisest enam finantsinstrumentide kasutamine ja nende ulatuse laiendamine
- Teadus- ja arenduskoostöö soodustamine kõrgema lisandväärtusega ja innovaatiliste toodete ja tootmisviiside arendamiseks ja kasutusele võtuks

III samm

- Kestlik kalandus
  - Kalavarud ja nende kaitse
  - Kutseline- ja harrastuskalapüük
  - Vesiviljelus (kala, vähkide, vetikate, karpide kasvatus)
  - Vee elusressursside tootmine, väärindamine ja turustamine/eksport

Kalanduses sekkumist vajavad olulisemad kitsaskohad

Kalavarud ja kutseline kalapüük:

- Liigne püügikoormus ja varude hea seisundi tagamine
- Kudealade vähesus ja halb seisukord
- Ebaseaduslik kalapüük
- Kalapüügi mõju ökosüsteemile ei käsitleta terviklikult

Harrastuspüük:

- Puudulik infrastruktuur ja ligipääs veekogudele
- Vähene koondumine esindusorganisatsioonidesse
- Vähene keskkonnateadlikkus ja noorsootöö

Kalanduses sekkumist vajavad olulisemad kitsaskohad

Vesiviljelus ja vee elusressursside tootmine, töötlemine ja turustamine:

- Vähene tootearendus ja madal tootlikkus
- Tööjõupuudus ja tööjõu vananemine sektoris
- Ettevõtete vähene investeerimissuutlikus
- Ühistegevuse erinev tase sektoris
- Vähesel määral uute liikide kasvatamine, sh avamerel
- Vesiviljeluse toodangu maht ja kvaliteet ei ole piisav töötlejatele
- Kalatoodete vähene tarbimine võrreldes EL keskmisega
- Teaduspotsiaali vähene kaasamine
- Eksport

Eesti põllumajanduse majandusharu toodangu väärtus aastatel 2004, 2017, 2030

Potentsiaal olemasoleva loomade
arvu kasvu, teraviljasektori
osatähtsuse ja
põllumajandussaaduste hinna
prognoosi põhjal

MAAELUMINISTEERIUM

A young girl with blonde hair, wearing a red bandana with white patterns and a pink sweater, is hugging a large loaf of bread. She has her eyes closed and a gentle smile. The background is a colorful, vertically striped curtain. The image is framed by a large, multi-colored heart shape (yellow, pink, blue, green, red).

Ma
Eesti
toitu

A large, stylized blue heart icon with a white outline, positioned to the right of the text.